

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย" เป็นการศึกษาถึงวิธีการคัดเลือกนักแสดงเพื่อสวมบทบาทตัวละครต่างๆในละครโทรทัศน์ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของภาพตัวแทน 3 ระดับ ได้แก่ ภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบที่มีต่อการคัดเลือกนักแสดง รวมถึงปัจจัยเงื่อนไขอื่น ๆ ที่มีผลต่ออิทธิพลของภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิธีการคัดเลือกนักแสดงเพื่อสวมบทบาทตัวละครต่างๆ และวิเคราะห์ถึงอิทธิพลของภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ โดยมีแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์ตามข้อสันนิษฐานดังต่อไปนี้

ข้อสันนิษฐานที่ 1 การคัดเลือกนักแสดงเพื่อเป็นตัวแทนในการสวมบทบาทตัวละครต่างๆ มีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนกำหนดบทบาทนักแสดง การพิจารณาสรรหานักแสดง และการคัดเลือกนักแสดง โดยวิธีการและรายละเอียดของการคัดเลือกจะมีความแตกต่างกันไปตามนโยบายการทำงานและลักษณะการดำเนินการผลิตของบริษัทผู้ผลิตละครโทรทัศน์

จากข้อสันนิษฐานที่ 1 ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นไปที่ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือกนักแสดงเพื่อสวมบทบาทตัวละครต่างๆในละครโทรทัศน์ บุคคลกลุ่มใดเป็นผู้มีบทบาทในการคัดเลือกนักแสดง ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือกเป็นอย่างไร รูปแบบและลักษณะการทำงานของแต่ละบริษัทผู้ผลิตมีความแตกต่างและส่งผลต่อการคัดเลือกนักแสดงหรือไม่

ปาริฉัตร เสวตเศรณี (2541) ได้ทำการศึกษา"กระบวนการและปัจจัยในการคัดเลือกนักแสดงในละครโทรทัศน์ไทย" ซึ่งถือเป็นผลงานการศึกษาชิ้นแรกที่ศึกษาเกี่ยวกับ "การคัดเลือกนักแสดง"ตามลักษณะกระบวนการและวัฒนธรรมการทำงานของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทย

ขั้นตอนในการคัดเลือกนักแสดงของบริษัทผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทย สามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. การวางแผนกำหนดบทบาทและนักแสดง

การวางแผนกำหนดบทบาทและนักแสดง เป็นขั้นตอนสำคัญประการแรกของการคัดเลือกนักแสดง หมายถึง การศึกษาว่าในแต่ละเรื่อง แต่ละตอน มีตัวละครหลักใดบ้าง และต้องการตัวละครที่มีคุณสมบัติอย่างไร โดยการกำหนดจำนวนนักแสดง และแจกแจงบุคลิกบทบาทของตัวละคร จากรูปแบบของเรื่องย่อ หรือการทำบทละครที่สมบูรณ์ เพื่อทำการคัดเลือกนักแสดงหลักให้เหมาะสมกับบทบาทตัวละครนั้นๆ ก่อน และจึงนำเสนอต่อสถานีโทรทัศน์ ผู้อุปถัมภ์รายการ หรือนายทุนอื่นๆ เพื่อการพิจารณาตามลักษณะการดำเนินงานของบริษัทผู้ผลิตละครโทรทัศน์

วิธีการวางแผนกำหนดบทบาทและนักแสดงในละครโทรทัศน์ของบริษัทผู้ผลิตละครไทย แบ่งได้เป็น 2 แนวทาง คือ

1.1 การคัดเลือกตามความเหมาะสมในบทประพันธ์ กล่าวคือ กำหนดบทบาทของตัวละครจากการตั้งลักษณะของตัวละครต่างๆ ที่มีอยู่ในบทประพันธ์ออกมา และคัดเลือกนักแสดงให้เหมาะสมกับบทบาท เข้ากับบุคลิกลักษณะของตัวละครนั้นๆ ที่ผู้ประพันธ์บรรยายเอาไว้ ปัจจุบันการคัดเลือกตามความเหมาะสมตามจินตนาการของผู้ประพันธ์นั้นเป็นไปได้ยากมาก นอกจากสร้างโครงเรื่อง (plot) ใหม่ให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

1.2 การคัดเลือกตามความเหมาะสมโดยใช้นักแสดงเป็นหลัก กล่าวคือ หาเนื้อเรื่องหรือนวนิยาย ที่มีลักษณะตัวละครเหมาะสมกับนักแสดงที่กำหนดไว้ หรืออาจสร้างโครงเรื่อง (plot) ขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับนักแสดง โดยมักนักแสดงที่กำหนดไว้แล้วมักจะเป็นนักแสดงหลัก เช่น พระเอกหรือนางเอก การใช้นักแสดงเป็นหลักและสรรหาบทบาทที่เหมาะสมให้กับนักแสดง มีสาเหตุในการกำหนดบทบาทอยู่ 2 ประการ คือ

1.2.1 กำหนดนักแสดงจากนักแสดงที่ขายได้และมีชื่อเสียง ใช้นักแสดงเป็นจุดขาย เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมให้กับละครโทรทัศน์ของตน

1.2.2 กำหนดนักแสดงจากนักแสดงในสังกัด วางตัวแสดงจากนักแสดงในสังกัดบริษัทผู้ผลิตหรือสถานีโทรทัศน์ ทั้งนักแสดงหลักและนักแสดงสมทบ หรือผู้คัดเลือกมีความชื่นชอบและความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ดีกับนักแสดง

อย่างไรก็ตาม การกำหนดบทบาทและนักแสดงโดยยึดนักแสดงเป็นหลักนี้ อาจมีผลกระทบต่อความเหมาะสมของนักแสดงและบทบาทที่นักแสดงได้รับ เพราะการเน้นเพียงความเหมาะสมทางการตลาดจากนักแสดงที่มีชื่อเสียง หรือเน้นความสัมพันธ์ส่วนตัวกับนักแสดงในสังกัดมากกว่าความเหมาะสมกับบทบาทอย่างแท้จริง

2. การพิจารณาสรรหานักแสดง

การพิจารณาสรรหานักแสดง เป็นขั้นตอนหลังจากที่ผู้ทำการคัดเลือกนักแสดงได้กำหนดบทบาทและนักแสดงแล้ว ผู้คัดเลือกจะพิจารณาตามความเหมาะสมของบทบาท โดยการพิจารณานักแสดงจาก 3 แนวทาง คือ

2.1 การพิจารณาจากนักแสดงอาชีพ มีประสบการณ์ด้านการแสดงละครโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นนักแสดงที่รับบทบาทเป็นนักแสดงหลัก นักแสดงสมทบ หรือตัวประกอบ

แหล่งที่มาของนักแสดงอาชีพ คือ (1) นักแสดงอิสระที่สามารถรับงานของทีมงานบริษัทผู้ผลิตละครหรือสถานีโทรทัศน์ใดก็ได้ เนื่องจากพิจารณารับงานและเงื่อนไขต่างๆด้วยตนเอง การติดต่ออาจทำได้โดยผ่านทางผู้จัดการส่วนตัวของนักแสดง และ (2) นักแสดงในสังกัดบริษัทต่างๆ ที่ทางบริษัทจัดการรับงานและดูแลคิวให้กับนักแสดง การติดต่อกับนักแสดงที่มีสังกัดจะต้องทำผ่านทางต้นสังกัดของนักแสดงผู้นั้น

2.2 การพิจารณานักแสดงหน้าใหม่ กรณีที่ผู้ทำการคัดเลือกนักแสดงต้องการส่งเสริมนักแสดงหน้าใหม่ หรือเห็นว่าตัวละครในเรื่องมีแนวทางที่สามารถเปิดโอกาสให้นักแสดงใหม่เข้ามารับบทบาท และสร้างนักแสดงใหม่ในสังกัดได้

แหล่งที่มาของนักแสดงหน้าใหม่ คือ (1) บริษัทจัดหานักแสดง (Modelling) และแหล่งวงการบันเทิงอื่นๆ เช่น โฆษณา นิตยสาร เวทีการประกวดต่างๆ หากนักแสดงที่สรรหาเป็น

ตัวประกอบ ผู้ผลิตละครส่วนใหญ่จะพิจารณาจากบริษัทจัดหานักแสดงที่ทำการติดต่อกันเป็นประจำอยู่แล้ว (2) ความคุ้นเคย มาจากการฝากฝังจากบุคคลที่รู้จักกับผู้ทำการคัดเลือก หรือผู้ทำการคัดเลือกมีความคุ้นเคย พบเห็น รู้จักเป็นการส่วนตัวกับนักแสดง (3) สมัครด้วยตนเอง บุคคลที่ต้องการเป็นนักแสดง จะเข้ามาสมัครด้วยตนเอง เนื่องจากมีการประกาศรับนักแสดงหน้าใหม่หรือนักแสดงสนใจทำงานด้านการแสดงด้วยตนเอง

2.3 การพิจารณาจากนักแสดงสมัครเล่น เป็นการพิจารณาจากนักแสดงที่ไม่ได้เป็นนักแสดงอาชีพหรือนักแสดงหน้าใหม่ ไม่ตั้งใจจะประกอบอาชีพนักแสดง โดยส่วนใหญ่เป็นนักแสดงรับเชิญหรือนักแสดงประกอบ ซึ่งไม่จำเป็นต้องรับบทบาทที่มีความสำคัญมากนัก

แหล่งที่มาของนักแสดงสมัครเล่น มักจะเป็นผู้ที่อยู่ในวงการสื่อสารมวลชนด้านอื่นๆ หรือคนที่ทำงานเบื้องหลังการถ่ายทำหรือผลิตละคร อาจเกิดจากความบังเอิญหรือความจำเป็นบางประการที่ต้องเป็นนักแสดงจำเป็น หรือเกิดจากความพึงพอใจส่วนบุคคล

3. การคัดเลือกนักแสดง

การคัดเลือกนักแสดง เป็นขั้นตอนอีกขั้นที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยการคัดเลือกจะมีเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติพื้นฐานของนักแสดง และการทดสอบคัดเลือกนักแสดง

3.1 เกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาคุณสมบัตินักแสดง

รูปร่างหน้าตา (Look) เป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่ผู้ทำการคัดเลือกใช้ในการคัดเลือกนักแสดง โดยหลักในการพิจารณารูปร่างหน้าตาจะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ทำการคัดเลือกว่าต้องการนักแสดงลักษณะอย่างไร โดยใช้ความเหมาะสมทางการตลาดและความเหมาะสมกับบทบาทเข้ามามีส่วนสัมพันธ์กัน

- (1) นักแสดงหลัก นักแสดงหลักที่ต้องการความเหมาะสมทางการตลาด คือ ชายได้ ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีบุคลิกและรูปร่างหน้าตาดี มีเสน่ห์ เป็นการส่งเสริมให้นักแสดงมีชื่อเสียง เป็นที่ชื่นชอบและได้รับการยอมรับ และกลายเป็นบุคลากรในการแสดงที่สามารถใช้ในการแสดงต่อไป

- (2) นักแสดงหลักที่ต้องการความเหมาะสมกับบทบาทเป็นพิเศษ จำเป็นต้องหาบุคคลที่เหมาะสมและเข้ากันกับบุคลิกลักษณะพิเศษของตัวละคร ที่ได้มีการกำหนดไว้ในบทประพันธ์ แต่ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเฉพาะที่หายากในบทละครส่วนใหญ่ แม้จะคัดเลือกนักแสดงที่มีบุคลิกได้ตามบทบาท แต่นักแสดงก็อาจแสดงบทบาทนั้นได้เพียงบทบาทเดียว
- (3) นักแสดงสมทบและนักแสดงประกอบ การคัดเลือกนักแสดงกลุ่มนี้จะคัดเลือกบุคคลที่มีรูปร่างหน้าตาเหมาะสมกับบทบาทและบุคลิกของตัวละครได้มากกว่านักแสดงหลัก เนื่องจากใช้เกณฑ์ความเหมาะสมทางการตลาดน้อยกว่า โดยเฉพาะการคัดเลือกรูปร่างหน้าตาจะใช้ปัจจัยในการคัดเลือกบุคคลให้มีความใกล้เคียงและเหมาะสมกับบทบาทของลักษณะตัวละครมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกนักแสดงโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักแสดงหลัก บางครั้งก็ไม่สามารถคัดเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะตัวละครตามบทประพันธ์ได้ เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ดังนั้นจึงต้องมีวิธีการปรับเปลี่ยนและหาทางแก้ไข เพื่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่างนักแสดงที่ได้มา กับบทบาทการแสดงที่ได้รับ โดย (1) การปรับบทให้เข้ากับนักแสดง และ (2) การปรับเปลี่ยนนักแสดงให้เข้ากับบท โดยใช้เทคนิคต่างๆ เช่นการแต่งหน้าทำผม ทั้งนี้เพื่อความสมเหตุสมผล และอรรถรสในการรับชมของผู้ชมละครโทรทัศน์

เสียง (Voice) เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ เสียงพูดจะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครได้ดี เสียงของผู้แสดงที่เป็นธรรมชาติ จะต้องมีคุณภาพเสียงและระดับเสียงสูงต่ำ รวมถึงการกำหนดจังหวะการพูด และการออกเสียงที่ชัดเจน โดยเฉพาะนักแสดงหลักและนักแสดงสมทบที่มีบทบาทสำคัญ ที่ต้องถ่ายทอดคำพูดและบทสนทนาต่างๆ ในการถ่ายทอดเรื่องราวที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอผ่านละครโทรทัศน์

3.2 การทดสอบคัดเลือกนักแสดง สำหรับนักแสดงอาชีพนั้นผ่านการทำงานและเรียนรู้ประสบการณ์ทางการแสดง โดยผ่านการพิจารณาหลักเกณฑ์และการทดสอบคัดเลือกต่างๆ ตั้งแต่เข้าวงการบันเทิงและเป็นนักแสดงโทรทัศน์แล้ว ไม่จำเป็นต้องทดสอบอีก เพียงแค่พิจารณาความเหมาะสมกับบทบาทและความเหมาะสมทางการตลาด ในส่วนของนักแสดงหน้าใหม่ต้องผ่านการทดสอบคัดเลือก ส่วนการทดสอบนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทที่รับแสดงว่ามีความสำคัญเพียงใด

การทดสอบนักแสดงหลัก ต้องพิถีพิถันและพิจารณาปัจจัยหลายด้าน หลักสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ทดสอบความเหมาะสมทางการตลาด คือ ทดสอบหน้ากล้องเพื่อดูรูปร่างหน้าตา และสัมภาษณ์ดูประวัติความเป็นมา การศึกษา ชาติตระกูล (2) ทดสอบความสามารถทางการแสดง (3) ทดสอบพื้นฐานอุปนิสัยใจคอทั่วไป ซึ่งผู้ทำการคัดเลือกสนใจเป็นประเด็นสำคัญ

การทดสอบนักแสดงสมทบและนักแสดงประกอบ หากมีความเหมาะสมตามบทบาท โดยเฉพาะเป็นนักแสดงสมทบที่มีบทบาทมาก ก็จะเน้นทดสอบความสามารถทางการแสดงของนักแสดง แต่หากเป็นเพียงนักแสดงประกอบ อาจพิถีพิถันน้อยกว่า ผู้ทำการคัดเลือกจึงมีเวลาทดสอบนักแสดงสมทบและนักแสดงประกอบน้อย และไม่ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมเหมือนนักแสดงหลัก

4. การฝึกฝนพัฒนานักแสดง

เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญ เนื่องจากการทดสอบนักแสดงหน้าใหม่ ในเบื้องต้นนั้นยังไม่ได้เน้นการทดสอบความสามารถทางการแสดงเท่าที่ควร และนักแสดงเองก็ไม่มีประสบการณ์ทางการแสดงมาก่อน ผู้ทำการคัดเลือกและทีมงานจึงจำเป็นต้องให้นักแสดงได้มีประสบการณ์และทำความเข้าใจพื้นฐานทางการแสดงก่อนที่จะทำการแสดงจริง โดยมากจะฝึกฝนให้นักแสดงตีความและทำความเข้าใจบท เพื่อให้สามารถถ่ายทอดลักษณะของตัวละครออกมาได้ ตรงตามที่ถูกกำกับและผู้เขียนบทต้องการ

ส่วนนักแสดงอาชีพนั้น ด้วยพื้นฐานทางด้านการแสดงที่มีอยู่แล้ว อาจมีการฝึกฝนเพิ่มเพื่อให้มีการพัฒนา นำไปสู่ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในความสามารถของนักแสดง รวมทั้งความเหมาะสมทางการตลาดด้วย นอกจากฝึกฝนเพื่อพัฒนาฝีมือแล้ว อาจต้องฝึกฝนเพิ่มเติมความสามารถด้านอื่นซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของตัวละครนั้นๆ เช่น บทบู๊ ความสามารถทางดนตรีหรือกีฬา

การคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ ผู้ทำการคัดเลือกจะประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย โดยปาริฉัตร (2541) ได้จำแนกกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทยไว้เป็น 2 กลุ่มที่สำคัญ ดังนี้

1. ผู้มีอำนาจตามหน้าที่ในการคัดเลือกนักแสดงของบริษัทผู้ผลิต

ผู้จัด ผู้ผลิต และบุคคลในระดับบริหาร – เป็นผู้วางแผนเตรียมการผลิต และกำหนดทีมงานที่สำคัญ ติดต่อดำเนินงานกับสถานีโทรทัศน์และรับเอานโยบายของสถานีมาผลิต เป็นผู้คัดเลือกเรื่องและคัดเลือกนักแสดง โดยเฉพาะนักแสดงหลัก และมีอำนาจการตัดสินใจสูงสุดในบริษัท

ผู้กำกับ – เป็นผู้ที่ต้องทำความเข้าใจบทบาทและลักษณะตัวละคร เพื่อสามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงของนักแสดงให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม ผู้กำกับจึงสามารถเสนอนักแสดงที่เห็นว่าเหมาะสมกับลักษณะของตัวละครได้ หรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

ผู้ช่วยผู้กำกับ – มีหน้าที่ประสานงานต่างๆในกองถ่าย ดูแลคิวนักแสดงและสรรหานักแสดงมาให้ผู้กำกับทำการคัดเลือกในบางกรณี

2. ผู้มีอำนาจของสถานีโทรทัศน์

การผลิตละครของแต่ละบริษัทผู้ผลิตมีนโยบายในการดำเนินงานให้กับสถานีโทรทัศน์อยู่ 2 ลักษณะ คือ การรับจ้างผลิตละครให้กับสถานีโทรทัศน์ และการเช่าเวลาผลิตของสถานีโทรทัศน์

กรณีที่บริษัทรับจ้างผลิตละครให้กับสถานีโทรทัศน์ สถานีเปรียบเหมือนผู้ว่าจ้าง ดังนั้น อำนาจในการพิจารณาและอนุมัติ ทั้งในการนำเสนอเรื่อง รวมถึงนักแสดง จึงอยู่ที่ผู้บริหารที่มีอำนาจของสถานี เช่น หัวหน้าฝ่ายรายการ เป็นต้น ส่วนการเช่าเวลาผลิตของสถานี บริษัทผู้ผลิตละครจะมีอิสระในการดำเนินงานและคัดเลือกนักแสดงตามแนวทางของบริษัทเอง

ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่คัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์จึงแตกต่างกันไปตามลักษณะการดำเนินงานของบริษัทผู้ผลิตละคร และลักษณะการดำเนินงานระหว่างผู้ผลิตกับสถานีโทรทัศน์ อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกนักแสดงไม่ใช่ความรับผิดชอบของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องมาจากการร่วมกันตัดสินใจของบุคลากรหลายฝ่าย และปัจจัยหลายด้านด้วยกัน

แม้การคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย จะไม่มีมาตรฐานที่แน่นอนก็ตาม แต่แนวคิดเรื่อง“การคัดเลือกนักแสดง” ที่ปาริฉัตรได้ศึกษามานี้ ก็เป็นแนวทางหลักที่ผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการ

พิจารณาวีธีการคัดเลือกนักแสดงของแต่ละบริษัทผู้ผลิตละครโทรทัศน์ เพื่อวิเคราะห์ว่าขั้นตอนใดบ้างในกระบวนการคัดเลือกที่ภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบเข้าไปมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกนักแสดง

ในการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย" นี้ จะทำการศึกษาเพียง 3 ขั้นตอนคือ การวางแผนกำหนดบทบาทและนักแสดง การพิจารณาสรรหานักแสดง และการคัดเลือกนักแสดง เนื่องจากการฝึกฝนและพัฒนานักแสดง เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากการตัดสินใจเลือกนักแสดงแล้ว ซึ่งไม่ได้อยู่ในขอบเขตที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษา

ข้อสันนิษฐานที่ 2 ภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบ มีอิทธิพลต่อการศึกษาตีความลักษณะตัวละคร และการตัดสินใจคัดเลือกนักแสดง อาจไม่ใช่อิทธิพลหลัก แต่เป็นอิทธิพลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกนักแสดงร่วมกับความสามารถทางการแสดง และปัจจัยเงื่อนไขอื่นๆ

จากข้อสันนิษฐานที่ 2 ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาอิทธิพลของภาพตัวแทน (Representation) ที่มีต่อการคัดเลือกนักแสดง ซึ่ง Tom Brislin (อ้างถึงใน Louis Alvin Day, 2000) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า สื่อมวลชนเป็นหน้าต่างสำคัญสำหรับประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ และมีหน้าที่เหมือนตาและหูสำหรับเห็นและได้ยินสรรพสิ่งต่างๆ ซึ่งเราไม่สามารถสัมผัสได้โดยตรง สื่อมวลชนเป็นดังตัวเร่งปฏิกิริยาและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และมีอิทธิพลต่อโลกทัศน์ของเราอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่ให้ข้อมูลข่าวสาร และความบันเทิง สื่อก็ถ่ายทอดค่านิยมทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สื่อยังเป็นแหล่งสำคัญของการสร้างภาพตัวแทน (Representation) โดยเฉพาะเกี่ยวกับคนและกลุ่มคนต่างๆในสังคมอีกด้วย

Graeme Burton(2002) เชื่อว่าสื่อเป็นสาเหตุของการเกิดภาพตัวแทน (Representation) ของกลุ่มต่างๆในสังคม โดยการสร้างลักษณะที่แน่นอนของคน สร้างองค์ประกอบอย่างลักษณะท่าทาง รูปร่างภายนอก และพฤติกรรมเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคน องค์ประกอบเหล่านี้นำไปสู่ความหมายเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะ ความสัมพันธ์ รวมถึงการมองและให้คุณค่ากับลักษณะเหล่านั้นด้วย

Burton ได้จำแนกลักษณะของภาพตัวแทนในสื่อเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ภาพแบบฉบับ (Types) เป็นภาพที่พบได้ทั่วไปในโทรทัศน์ ไม่ขัดแย้งกับความเป็นจริงซึ่งสามารถจดจำได้บ่อยๆ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นภาพตายตัว (Stereotypes) ตัวละครที่มีภาพแบบฉบับมักจะไม่มียรายละเอียดที่ชัดเจนเพียงพอ หรือไม่ก็มีความพิเศษมากและมีลักษณะรายละเอียดเฉพาะซึ่งไม่สามารถนำไปประยุกต์หรืออธิบายลักษณะของกลุ่มคนอื่นที่มีจริงในสังคม

2. ภาพตายตัว (Stereotypes) เป็นภาพที่ผูกโยงอย่างใกล้ชิดกับประเด็นของภาพตัวแทน (Representation) โดยเริ่มแรกภาพตายตัว หมายถึง แผ่นแม่พิมพ์โลหะซึ่งนำมาใช้กับชิ้นโลหะขึ้นต่อๆมาให้อยู่ในขนาดและรูปแบบเดียวกันทั้งหมด ปัจจุบันคำว่า "การสร้างภาพตายตัว" (Stereotyping) นำมาใช้เพื่อหมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มคนซึ่งปรากฏซ้ำแล้วซ้ำเล่าอย่างต่อเนื่องในสื่อ มีความเกี่ยวข้องกับการเลือกเอาจุดเด่นหรือบุคลิกลักษณะเหล่านั้นเป็นภาพตัวแทนของคนทั้งกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นเกี่ยวกับลักษณะท่าทางของมนุษย์ บุคลิกและความเชื่อซึ่งถูกสร้างสมผ่านการกระทำซ้ำๆของสื่อเป็นเวลายาวนาน รวมทั้งผ่านข้อสรุปเบื้องต้นในการสนทนาในชีวิตประจำวันด้วย

ภาพตายตัวมีคุณสมบัติในการเป็นที่จดจำหรือระลึกได้ในทันที โดยมักจะเสนอผ่านรายละเอียดสำคัญของลักษณะท่าทาง การปรากฏหรือรูปร่างภายนอก ภาพตายตัวจะผนวกเข้ากับสิ่งเหล่านี้ และแสดงเป็นนัยยะในการตัดสินใจเกี่ยวกับกลุ่มคน เป็นสารที่ซ่อนเร้นค่านิยมอย่างไรก็ตาม ภาพตายตัวไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งเลวร้าย อาจขึ้นอยู่กับการนำไปใช้และสิ่งที่เราตัดสินใจคุณค่า

3. ภาพต้นแบบ (Archetypes) เป็นภาพที่มีความเข้มข้นที่สุด และฝังรากลึกกลงไปในวัฒนธรรม ภาพต้นแบบที่เห็นได้ชัดเจนในสื่อ คือ เหล่าวีรบุรุษ/พระเอก วีรสตรี/นางเอก และตัวร้ายซึ่งสรุปรวมความเชื่อและค่านิยมฝังลึก และบางทีอาจแสดงถึงการมีอคติเดียดฉันท์ของสังคม พระเอกหรือวีรบุรุษที่มาจากมายาคติล้วนเป็นภาพต้นแบบทั้งสิ้น และตัวละครภาพต้นแบบก็ไม่ได้จำกัดไว้ที่ประเภทของภาพยนตร์หรือละคร (genre) เฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง

Burton ได้เพิ่มเติมว่า ยิ่งภาพตัวแทนนั้นมีระดับเข้มข้นมากเท่าใด ก็ยิ่งเข้าใจง่าย ยอมรับได้ง่าย กล่าวคือ ภาพตายตัวจะเข้าใจง่ายกว่าภาพแบบฉบับ และภาพต้นแบบก็ถูกเข้าใจและยอมรับมากกว่าภาพตายตัว

จากแนวคิดที่ Burton ได้นำเสนอไว้ ประกอบการพิจารณาละครโทรทัศน์ที่แพร่ภาพทางโทรทัศน์แล้ว จะสังเกตได้ว่าภาพตัวแทนทั้ง 3 ลักษณะนั้น มีปรากฏอยู่ในละครเกือบทุกเรื่อง ผสมปนเปกันอยู่ แต่ระดับความมากน้อยของตัวละครที่มีภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบจะแตกต่างกันไปในละครแต่ละเรื่อง สาเหตุสำคัญที่ภาพตัวแทนเหล่านี้ยังคงปรากฏอยู่ในสื่อเนื่องจากภาพทั้ง 3 ลักษณะ จะสามารถทำให้คนเข้าใจง่าย เป็นรูปแบบทั่วไป คนดูไม่จำเป็นต้องคิดหรือหาเหตุผลมากนัก

หากกล่าวถึงประเภทและลักษณะของตัวละคร ซึ่งอาจมีลักษณะของภาพตัวแทนปรากฏอยู่นั้น โรลองด์ บาร์ตส (อ้างถึงใน พูลสุข ต้นพรหม, 2546) ได้ให้นิยามของตัวละครไว้ว่า คือ ผู้ที่มีบทบาทกำหนดเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดเค้าโครงเรื่อง และเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดเค้าโครงเรื่องนี้คือการเผยให้ผู้อ่านรู้จักบทบาทนิสัยใจคอตัวละคร ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ไม่มีเรื่องเล่าใดที่ปราศจากตัวละคร

ในหนังสือ Aspects of the Novel ของ E.M. Forster (อ้างถึงใน พูลสุข ต้นพรหม, อ้างแล้ว) ได้แบ่งตัวละครไว้ 2 ประเภทคือ

1. ตัวละครมิติเดียว (Flat Character) คือ ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่สามารถสรุปได้ไม่ยาก กล่าวคือ สร้างขึ้นจากความนึกคิดหรือคุณสมบัติประการเดียว ผู้เขียนเสนอโดยไม่ต้องให้รายละเอียดมากมาย จึงอาจบรรยายด้วยข้อความเพียงวลีหรือประโยคเดียวก็เพียงพอที่ผู้อ่านจะเห็นเพียงด้านเดียวของตัวละครเท่านั้น

2. ตัวละครหลายมิติ (Round Character) คือตัวละครที่มีลักษณะหลากหลาย มีอารมณ์และเหตุจูงใจที่ซับซ้อน แต่ลักษณะอาจขัดแย้งกันและคาดเดาได้ยาก ผู้เขียนจะเสนอด้วยความพิถีพิถัน ผู้อ่านจะสามารถเห็นตัวละครได้รอบด้าน

กุหลาบ มัลลิกะมาส (อ้างถึงใน ศศิลักษณ์ แจ่มสุข, 2538) ได้ให้อธิบายเพิ่มเติมถึง Flat Character ไว้ว่า เป็นตัวละครน้อยลักษณะหรือตัวละครไม่ซับซ้อน (Simple Characters) คือตัวละครที่แสดงนิสัยออกมาด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวประจำตัว คือสร้างตัวละครแบบฉบับ (Types) ของคนประเภทนั้น ๆ จนจัดเป็นสูตร (Formula) เช่น ผู้ร้ายต้องมีจิตใจโหดเหี้ยม หรือคนแก่ต้องจู้จี้ขี้ป่น เป็นต้น เรียกว่ามี "Stereotypes"

ขณะที่มีตัวละครอีกประเภทหนึ่งที่เรียกว่า “Stock Characters” คือตัวละครที่มีลักษณะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ กันจนสามารถจัดเข้าเป็นประเภทหนึ่งโดยเฉพาะได้ ก็นับว่าเป็นตัวละครประเภทน้อยลักษณะได้ ตัวละครประเภทนี้ผู้ชมจะเห็นลักษณะอันเป็นตัวแทนธรรมชาติของมนุษย์ในแง่ใดแง่หนึ่งออกมาก ไม่ว่าจะเป็นแง่บวกหรือแง่ลบก็ตามทำให้ผู้ชมเข้าใจตัวละครได้ทันที หยั่งรู้พฤติกรรมและอารมณ์ของตัวละครได้ หากต้องเผชิญกับเหตุการณ์สภาพแวดล้อมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังสามารถจดจำรำลึกถึงตัวละครได้ตลอดไป ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปนานเท่าใด หากเอ่ยถึงตัวละครนั้นขึ้นมา

ละครโทรทัศน์ไทยนั้นมีตัวละครในลักษณะที่เรียกว่า Flat Character หรือ Stock Character อยู่มากมาย จนเป็นที่มาของการถูกเรียกว่า “ละครน้ำเน่า” ซึ่งลักษณะของตัวละครประเภทดังกล่าวนี้ ก็มีคุณลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดของภาพตายตัว โดยเฉพาะประเด็นในเรื่องของการถ่ายทอดการทำความเข้าใจ และการเข้าถึง ในขณะที่เดียวกันยังมีส่วนช่วยให้ผู้ชมสามารถจดจำและรำลึกถึงตัวละครได้

สำหรับนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนนั้น เชื่อกันว่าสื่อมวลชนเป็นต้นเหตุที่สำคัญในการเกิดภาพตัวแทนเช่นกัน โดนเฉพาะภาพตายตัว (Stereotypes) ตัวอย่างเช่น Louis Alvin Day (2000) กล่าวว่า เนื้อหาของสื่อทุกประเภท ทั้งข่าว เนื้อหาบันเทิง และโฆษณา ล้วนเต็มไปด้วยภาพตายตัว เพราะภาพตายตัวมีความสำคัญต่อความเข้าใจของปัจเจกบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและโลกรอบตัว การสร้างภาพตายตัวก็อาจเป็นสิ่งที่ผู้ผลิตหรือผู้ทำงานด้านสื่อไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพราะต้องพยายามประกอบสร้างความเป็นจริงที่สื่อเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ไปสู่ผู้รับสารมวลชน ในทัศนะของ Day นั้น มองว่าภาพตายตัวไม่ได้เป็นสิ่งผิดหรือหลอกลวงคน เพราะภาพตายตัวบางอย่างก็มีพื้นฐานมาจากความเป็นจริง สอดคล้องกับที่ David McQueen (1998) ที่แสดงความเห็นว่า ภาพตายตัวไม่ได้เป็นสิ่งชั่วร้ายในตัวของมันเอง แต่มันขึ้นอยู่กับวิธีการที่ภาพนั้นถูกนำไปใช้และสิ่งที่มันแสดงออกมา

Tessa Perkins (1979) ได้เคยนำเสนอไว้ว่า จุดแข็งของภาพตายตัว เป็นผลจากการประกอบเข้ากันของ 3 ปัจจัย คือ

1. ความเข้าใจได้ง่าย
2. การเป็นที่จดจำหรือระลึกได้ในทันที
3. การแสดงนัยยะอ้างถึงข้อสันนิษฐานที่ยอมรับร่วมกัน เกี่ยวกับคุณลักษณะหรือความสัมพันธ์ทางสังคมที่ซับซ้อน

ความเข้าใจได้ง่าย และการเป็นที่จดจำหรือระลึกได้ในทันทีนั่นเอง เป็นปัจจัยซึ่งส่งผลให้บทบาททางการสื่อสาร (communicative role) โดยภาพตายตัวมีความสำคัญอย่างมาก

Joseph Turow (1979) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการคัดเลือกนักแสดงที่เป็นตัวละครประกอบในละครโทรทัศน์ พบว่า ผู้ทำการคัดเลือกนักแสดงจะมีหลักการกำหนดการคัดเลือกทั่วไป 2 หลักใหญ่ๆ คือ (1) ความน่าเชื่อถือ (Credibility) หมายถึง การรับรู้และคาดการณ์ของผู้ทำการคัดเลือกว่าคนทั่วไปคิดถึงสถานภาพและบทบาทของอาชีพแต่ละอาชีพอย่างไร และ (2) ความสมดุลทางภาพ (Visual Balance) หมายถึง การรับรู้และคาดการณ์ของผู้ทำการคัดเลือกว่าจะทำให้นักแสดงมีความเหมาะสมกับตัวละครตัวอื่นๆ ได้หรือไม่ ประเด็นที่สำคัญของผลการศึกษาของ Turow คือ ผู้เขียนบท ผู้ผลิตรายการ และผู้กำกับ มีส่วนในการสนับสนุนภาพตายตัวของคนกลุ่มต่างๆ คนกลุ่มนี้มีอิทธิพลในการแนะแนวทางหรือรูปแบบของคนบางกลุ่มว่าควรสร้างลักษณะแบบใด และลักษณะแบบใดที่ไม่ต้องเน้นย้ำหรือให้ความสำคัญ

การศึกษาวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย" ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดของ Burton และแนวคิดเกี่ยวกับประเภทของตัวละคร เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ลักษณะของตัวละครที่ปรากฏในละครที่เลือกศึกษา นอกจากนั้นยังใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับภาพตัวแทนต่างๆ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาวิเคราะห์ว่าภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกนักแสดงมากหรือน้อยเพียงใด

ข้อสันนิษฐานที่ 3 ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่ออิทธิพลของภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบ ในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย คือ ระบบอุปถัมภ์ระหว่างผู้ผลิตกับนักแสดง นโยบายทางการตลาดของสถานีโทรทัศน์หรือผู้จัดละคร งบประมาณ ตารางการทำงานและอุปนิสัยส่วนตัวของนักแสดง

จากข้อสันนิษฐานที่ 3 ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่ออิทธิพลของภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบในการคัดเลือกนักแสดง ว่ามีปัจจัยเงื่อนไขใดบ้างที่ทำให้ภาพแบบฉบับ ภาพตายตัว และภาพต้นแบบไม่มีผลใดๆต่อการคัดเลือกนักแสดง ซึ่งปาริฉัตร เสวตเศรณี (2541) ได้เคยศึกษาไว้ว่า ในกระบวนการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ มีปัจจัยมากมายที่มีผลต่อการคัดเลือกนักแสดง โดยปัจจัยต่างๆ ล้วนส่งผลต่อการคัดเลือกนักแสดงของแต่ละบริษัทและ

สถานีโทรทัศน์ที่แตกต่างกัน และจากการศึกษาของ ปาวิฉัตร (อ้างแล้ว) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกนักแสดง ประกอบด้วย

1. กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการคัดเลือกนักแสดง
2. ตัวแทนบริษัทโฆษณา
3. ผู้ชม
4. ปัญหาและเงื่อนไขจากนักแสดง
5. ความชำนาญและความสามารถของนักแสดง
6. ระบบอุปถัมภ์กับการคัดเลือกนักแสดง
7. เวลาออกอากาศ
8. เวลาการทำงาน
9. สภาพการแข่งขัน

กิตติพงษ์ ลีลาศุภเดช (2544) ได้ทำการศึกษา "ระบบอุปถัมภ์กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย" ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่า นักแสดงละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่เข้ามาทำงานในกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ ด้วยการอุปถัมภ์ของผู้ผลิตหรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการคัดเลือกนักแสดง แม้จะมีความพยายามวางหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกนักแสดงด้วยปัจจัยและคุณสมบัติต่างๆ แต่ก็ยังเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติ และสรุปท้ายด้วยความพึงพอใจของผู้มีอำนาจ การแสวงหาบุคลากรและการทำงานในกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ไทยอยู่บนพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์เป็นสำคัญ ซึ่งการอุปถัมภ์นี้อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลงาน เนื่องจากนักแสดงไม่ได้มีความเหมาะสมอย่างแท้จริง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ผู้วิจัยจะใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการคัดเลือกนักแสดง เพื่อทำความเข้าใจและใช้อธิบายอิทธิพลของภาพแบบฉบับ ภาพตัวแทน และภาพต้นแบบในการคัดเลือกนักแสดง รวมถึงปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่ออิทธิพลของภาพตัวแทนทั้ง 3 ระดับต่อไป